

Rolnummer 6491
Arrest nr. 76/2018 van 21 juni 2018

A R R E S T

In zake : het beroep tot vernietiging van de wet van 29 januari 2016 betreffende het gebruik van videoconferentie voor de verschijning van inverdeninggestelden in voorlopige hechtenis, ingesteld door de « Ordre des barreaux francophones et germanophone ».

Het Grondwettelijk Hof,

samengesteld uit voorzitter J. Spreutels, rechter L. Lavrysen, waarnemend voorzitter, en de rechters J.-P. Snappe, J.-P. Moerman, E. Derycke, T. Merckx-Van Goey, P. Nihoul, F. Daoût, R. Leysen en J. Moerman, bijgestaan door de griffier F. Meersschant, onder voorzitterschap van voorzitter J. Spreutels,

wijst na beraad het volgende arrest :

*

* *

I. Onderwerp van het beroep en rechtspleging

Bij verzoekschrift dat aan het Hof is toegezonden bij op 11 augustus 2016 ter post aangetekende brief en ter griffie is ingekomen op 12 augustus 2016, heeft de « Ordre des barreaux francophones et germanophone », bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. M. Neve en Mr. Z. Maglioni, advocaten bij de balie te Luik, beroep tot vernietiging ingesteld van de wet van 29 januari 2016 betreffende het gebruik van videoconferentie voor de verschijning van inverdinkinggestelden in voorlopige hechtenis (bekendgemaakt in het *Belgisch Staatsblad* van 19 februari 2016, vierde editie).

De Ministerraad, bijgestaan en vertegenwoordigd door Mr. B. Renson, advocaat bij de balie te Brussel, heeft een memorie ingediend, de verzoekende partij heeft een memorie van antwoord ingediend en de Ministerraad heeft ook een memorie van wederantwoord ingediend.

Bij beschikking van 7 februari 2018 heeft het Hof, na de rechters-verslaggevers J.-P. Moerman en A. Alen te hebben gehoord, beslist dat de zaak in staat van wijzen is, dat geen terechtzitting zal worden gehouden, tenzij een partij binnen zeven dagen na ontvangst van de kennisgeving van die beschikking een verzoek heeft ingediend om te worden gehoord, en dat, behoudens zulk een verzoek, de debatten zullen worden gesloten op 28 februari 2018 en de zaak in beraad zal worden genomen.

Ingevolge het verzoek van de verzoekende partij om te worden gehoord, heeft het Hof bij beschikking van 1 maart 2018 de dag van de terechtzitting bepaald op 21 maart 2018.

Bij beschikking van 27 maart 2018 heeft het Hof de terechtzitting tot 29 maart 2018 verdaagd.

Op de openbare terechtzitting van 29 maart 2018 :

- zijn verschenen :
  - . Mr. M. Neve, voor de verzoekende partij;
  - . Mr. P. Crabbé, advocaat bij de balie te Brussel, *loco* Mr. B. Renson, voor de Ministerraad;
- hebben de rechters J.-P. Moerman en L. Lavrysen verslag uitgebracht;
- zijn de voornoemde advocaten gehoord;
- is de zaak in beraad genomen.

De bepalingen van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof met betrekking tot de rechtspleging en het gebruik van de talen werden toegepast.

II. In rechte

- A -

Ten aanzien van de ontvankelijkheid van het beroep tot vernietiging

A.1. De « Ordre des barreaux francophones et germanophone » verantwoordt haar belang om de vernietiging te vorderen van de wet van 29 januari 2016 « betreffende het gebruik van videoconferentie voor de verschijning van in verdenkinggestelden in voorlopige hechtenis » door de omstandigheid dat sommige van de bepalingen ervan afbreuk doen aan de rechten van de verdediging, het eerlijke karakter van het strafproces bedreigen en de voorwaarden raken waaronder de advocaten hun activiteiten uitoefenen.

De verzoekende partij onderstreept dat het onderzoek van de ontvankelijkheid van een beroep tot vernietiging noodzakelijkerwijs vooraf dient te gaan aan het onderzoek van de gegrondheid van een middel tot vernietiging en dat de ontvankelijkheid van een beroep niet mag afhangen van de gegrondheid van een middel.

A.2. De Ministerraad is van mening dat het beroep onontvankelijk is omdat de verzoekende partij haar belang om de vernietiging van de wet van 29 januari 2016 te vorderen niet op geldige wijze aantoot.

Hij merkt op dat de kritiek van de verzoekende partij, die een mogelijke aantasting van het recht op een eerlijk proces aanklaagt, betrekking heeft op de ontoereikende begeleiding bij het gebruik van videoconferentie voor de verschijning van de gedetineerden en niet op het principe zelf van het gebruik van die techniek. De Ministerraad, die opmerkt dat het aan de Koning staat de nadere regels omtrent het gebruik van videoconferentie te bepalen, betoogt dat zolang die nadere regels niet worden gepreciseerd, het in de bestreden bepalingen geformuleerde principe van het gebruik van videoconferentie de belangen van de advocaten en van de rechtzoekenden niet rechtstreeks en ongunstig kan raken.

Ten aanzien van het eerste middel, dat is afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11, 12, tweede lid, en 14 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, met artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten en met artikel 49 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie

Het standpunt van de « Ordre des barreaux francophones et germanophone »

A.3.1. In de artikelen 2 tot 8 van de wet van 29 januari 2016 worden niet de criteria vermeld waarmee de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling rekening dient te houden op het ogenblik dat zij beslist dat een in verdenkinggestelde in voorlopige hechtenis in een videoconferentie zal verschijnen. Bij artikel 9 van dezelfde wet wordt aan de Koning de bevoegdheid toegewezen om de situaties te bepalen waarin een in verdenkinggestelde in voorlopige hechtenis zal verschijnen, alsook de procedurele en praktische voorwaarden van dat soort van verschijning. De bestreden bepalingen zijn dus onverenigbaar met de vereisten van wettigheid en voorspelbaarheid van de strafrechtspleging.

De machtiging aan de Koning die artikel 9 van de wet van 29 januari 2016 bevat, is zo uitgebreid dat zij niet als voldoende nauwkeurig bepaald kan worden beschouwd. Zij heeft bovendien betrekking op de uitvoering van maatregelen waarvan de essentiële elementen niet door de wetgevende macht zijn vastgelegd.

De *Contrôleur général des lieux de privation de liberté* van de Franse Republiek beveelt overigens aan dat een wetkrachtige norm wordt aangenomen om het beroep op videoconferentie voor de verschijning van personen die van hun vrijheid zijn beroofd te omkaderen, rekening houdend met de risico's welke die techniek inhoudt voor de inachtneming van de rechten van de verdediging.

A.3.2. Door aan de raadkamer of aan de kamer van inbeschuldigingstelling de bevoegdheid te geven om te beslissen dat een in verdenkinggestelde in voorlopige hechtenis in een videoconferentie zal verschijnen, waarbij aan die rechtscolleges niet het minste beoordelingscriterium wordt verschaft, doen de artikelen 2 tot 8 van de wet van 29 januari 2016 een verschil in behandeling ontstaan tussen, enerzijds, de in verdenkinggestelden, aan wie het recht om persoonlijk te verschijnen wordt ontzegd, en, anderzijds, de in verdenkinggestelden in voorlopige

hechtenis die persoonlijk verschijnen. Dat verschil in behandeling kan niet worden verantwoord door de zorg om de kosten van het vervoer van gedetineerden van de gevangenis naar de rechtszaal te verminderen en om het risico met betrekking tot de veiligheid van dat vervoer te verkleinen.

Het Wetboek van strafvordering van de Franse Republiek bepaalt dat alleen een ernstig risico van verstoring van de openbare orde of een risico van ontsnapping een rechterlijke instantie de mogelijkheid bieden de verschijning in een videoconferentie op te leggen aan een gedetineerde persoon die het gebruik van die techniek weigert.

Het standpunt van de Ministerraad

A.4.1. De artikelen 2 tot 8 van de wet van 29 januari 2016 zijn in overeenstemming met het beginsel van de wettigheid van de strafrechtspleging, aangezien die bepalingen ten doel hebben een antwoord te bieden op een arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling van het Hof van beroep te Bergen van 10 april 2003 die het gebruik van videoconferentie voor de verschijning verbood bij gebrek aan wettelijke bepaling waarbij gebruikmaking van dat technisch procedé wordt toegestaan.

Door de Koning de bevoegdheid te geven om de nadere regels te bepalen omtrent het gebruik van videoconferentie voor de verschijning van in verdenkinggestelden die zich in voorlopige hechtenis bevinden, machtigt artikel 9 van de wet van 29 januari 2016 Hem ertoe de toestemming ten uitvoer te leggen die bij de wet aan de raadkamer of aan de kamer van inbeschuldigingstelling is gegeven om te beslissen de fysieke verschijning van de in verdenkinggestelde te vervangen door een verschijning in een videoconferentie. Die toestemming vormt een essentieel element.

Die machtiging is bovendien geformuleerd in voldoende nauwkeurige bewoordingen en de Koning wordt erbij verzocht de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens ter zake in acht te nemen. Er dient te worden aangenomen dat de Koning Zijn bevoegdheid zal aanwenden in overeenstemming met de internationale en grondwettelijke regels. Indien zulks niet het geval is, zal het aan de bevoegde rechter staan het koninklijk besluit dat is genomen ter uitvoering van artikel 9 van de wet van 29 januari 2016 buiten toepassing te laten.

Dat koninklijk besluit vormt een wet in de zin van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, aangezien het gaat om een internrechtelijke norm die een wet in de materiële zin van het woord uitmaakt. De toewijzing van bevoegdheden aan de Koning bij Belgische strafwetten is overigens niet uitzonderlijk, en bij een wet uit Nederland wordt de uitvoerende macht ook ertoe gemachtigd de concrete modaliteiten van het beroep op videoconferentie te bepalen.

Het advies van de *Contrôleur général des lieux de privation de liberté* van de Franse Republiek vormt geen relevant document aangezien het geen betrekking heeft op de wet van 29 januari 2016.

A.4.2. Noch de toestemming om tijdens het strafonderzoek een beroep te doen op videoconferentie, noch de omstandigheid dat de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling geen beslissing zal nemen over het gebruik van die techniek voor alle in verdenkinggestelden in voorlopige hechtenis, doen een verschil in behandeling ontstaan dat onbestaanbaar is met de artikelen 10 en 11 van de Grondwet.

Die rechtscolleges zullen een beslissing nemen over het gebruik van die techniek op grond van de criteria vermeld in het koninklijk besluit genomen ter uitvoering van artikel 9 van de wet van 29 januari 2016, dat van toepassing zal zijn op alle in verdenkinggestelden in voorlopige hechtenis. Bovendien kan de verschijning in een videoconferentie niet als een voordeel of een nadeel ten opzichte van de persoonlijke verschijning worden beschouwd, aangezien de beide wijzen van verschijning ten doel hebben de uitoefening, door de in verdenkinggestelde, van zijn recht op een eerlijk proces mogelijk te maken.

Bovendien vormen de vermindering van de werkingskosten van de rechterlijke macht en de verkleining van het risico met betrekking tot de veiligheid van het vervoer van de gedetineerden van de gevangenis naar de rechtszaal wettige en relevante doelstellingen. De verschijning in een videoconferentie maakt het ook mogelijk aan de gedetineerde in verdenkinggestelde toegang tot de rechtszaal te waarborgen wanneer dat vervoer onmogelijk is wegens, bijvoorbeeld, een onvoorzien tekort aan personeel en maakt het bijgevolg mogelijk, in bepaalde gevallen, een verlenging van de duur van zijn hechtenis te vermijden.

A.4.3. De artikelen 2 tot 9 van de wet van 29 januari 2016 zijn in overeenstemming met het beginsel van de voorspelbaarheid van de strafrechtspleging en het is voorbarig het tegendeel te betogen.

Wanneer de Koning, ter uitvoering van artikel 9 van die wet, de nadere regels omtrent het gebruik van videoconferentie zal hebben vastgelegd, zullen de in verdenkinggestelden in voorlopige hechtenis de procedure kunnen kennen die wordt gevolgd voor dat soort van verschijning voor de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling.

De verwijzing naar het Wetboek van strafvordering van de Franse Republiek is niet relevant aangezien het aan de Koning staat de voorwaarden voor het gebruik van de verschijning via videoconferentie te bepalen.

Ten aanzien van het tweede middel, dat is afgeleid uit de schending van de artikelen 10, 11 en 13 van de Grondwet, al dan niet in samenhang gelezen met de artikelen 6.1 en 6.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, met de artikelen 14, lid 1, en 14, lid 3, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, alsook met het « algemene rechtsbeginsel van de eerbiediging van de rechten van de verdediging »

Het standpunt van de « Ordre des barreaux francophones et germanophone »

A.5.1. De artikelen 2 tot 9 van de wet van 29 januari 2016 zijn onverenigbaar met de artikelen 6.1 en 6.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens, met de artikelen 14, lid 1, en 14, lid 3, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, met artikel 47 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie, alsook met het « algemene rechtsbeginsel van de eerbiediging van de rechten van de verdediging ». De onverenigbaarheid van die wettelijke bepalingen met artikel 6.1 van het voormelde Verdrag en met artikel 14, lid 1, van het voormelde Verdrag maakt hen onverenigbaar met artikel 13 van de Grondwet.

A.5.2. Volgens het Europees Hof voor de Rechten van de Mens is het gebruik van videoconferentie om de fysieke aanwezigheid van de in verdenkinggestelde op de door de rechtbank gehouden terechtzitting te vervangen slechts verenigbaar met de artikelen 6.1 en 6.3 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens indien het uitzonderlijk blijft, een wettig doel ermee wordt nagestreefd en het wordt ondersteund met praktische maatregelen die een aantal technische of procedurele waarborgen bieden voor de eerbiediging van de rechten van de verdediging.

De toestemming voor het gebruik van videoconferentie in de omstandigheden beschreven in de bepalingen van het Wetboek van strafvordering en van de wet van 20 juli 1990, gewijzigd bij de artikelen 2 tot 8 van wet van 29 januari 2016, wordt verantwoord door de wil om de kosten van het vervoer van de gedetineerden van de gevangenis naar de rechtbank te verminderen en het risico voor de veiligheid ingevolge dat soort van vervoer te voorkomen. Die doelstellingen, die niet voldoende zijn omschreven, kunnen niet als wettige doelen worden beschouwd in het licht van de rechtspraak van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens met betrekking tot de verenigbaarheid van het gebruik van videoconferentie met artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

Bovendien bevatten de bestreden bepalingen geen enkele technische of procedurele waarborg die het mogelijk maakt de eerbiediging van de rechten van de verdediging te verzekeren. Zij zeggen niets over de aard, de omvang of de kwaliteit van de audiovisuele verbinding tussen de gedetineerde en de rechtbank. Zij regelen niet de plaats van de advocaat van de gedetineerde tijdens de debatten, net zomin als de theoretische en praktische modaliteiten van zijn optreden. De bestreden bepalingen bevatten evenmin aanwijzingen over de wijze van communiceren tussen de gedetineerde en de rechtbank of over de nodige vertrouwelijkheid van de communicatie tussen de gedetineerde en zijn advocaat, die in de zaal van de rechtbank aanwezig zou zijn.

A.5.3. De uitoefening, door de Koning, van de bevoegdheid die het gevolg is van artikel 9 van de wet van 29 januari 2016, zou niet volstaan om het gebrek aan bij het recht op een eerlijk proces vereiste waarborgen, te verhelpen omdat die delegatie aan de Koning niet in overeenstemming is met artikel 12, tweede lid, van de Grondwet.

Het standpunt van de Ministerraad

A.6.1. Het middel is niet gegrond om de redenen die zijn uiteengezet in verband met het eerste middel.

Het principe zelf van het gebruik van videoconferentie voor de verschijning van de gedetineerden wordt daarbij niet ter discussie gesteld, aangezien het Europees Hof voor de Rechten van de Mens van oordeel is dat het gebruik van die techniek op zich niet onverenigbaar is met het recht op een eerlijk proces.

A.6.2. Aan de Koning staat het, krachtens artikel 9 van de wet van 29 januari 2016, de concrete regels te bepalen voor het gebruik van videoconferentie voor de verschijning van de gedetineerden en bij die gelegenheid erop toe te zien maatregelen te nemen die het mogelijk maken te voldoen aan de vereisten van het recht op een eerlijk proces die dienaangaande zijn uitgedrukt door het Europees Hof voor de Rechten van de Mens. De Koning zal de gedetineerde die in een videoconferentie verschijnt vast en zeker dezelfde rechten moeten waarborgen als die van de gedetineerde die persoonlijk voor de raadkamer of voor de kamer van inbeschuldigingstelling verschijnt. In elk geval kan niet worden aangenomen dat de Koning de bevoegdheid die Hem bij de wet van 29 januari 2016 is toegewezen niet zal uitoefenen op een wijze die in overeenstemming is met de Grondwet en met het Europees Verdrag voor de rechten van de mens.

In voorkomend geval zal het aan de Raad van State en aan de hoven en rechtbanken toekomen de bepaling van een koninklijk besluit af te keuren die niet verenigbaar zou zijn met de eerbiediging van de rechten van de verdediging en meer in het bijzonder met de voorwaarden waaraan het gebruik van videoconferentie moet voldoen om, in de ogen van het Europees Hof voor de Rechten van de Mens, verenigbaar te zijn met het recht op een eerlijk proces, voorwaarden die duidelijk in herinnering werden gebracht tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 29 januari 2016.

De toewijzing, aan de Koning, van de bevoegdheid om de nadere regels te bepalen omtrent het gebruik van videoconferentie is ingegeven door de technische aard van die wijze van verschijnen van de gedetineerde en is verantwoord door de zorg om snel te kunnen inspelen op de toekomstige technologische ontwikkelingen van die wijze van communicatie op afstand.

- B -

B.1. Het beroep tot vernietiging heeft betrekking op de wet van 29 januari 2016 « betreffende het gebruik van videoconferentie voor de verschijning van inverdenkinggestelden in voorlopige hechtenis ».

B.2.1. Bij artikel 2 van de wet van 29 januari 2016 worden de woorden « al dan niet in een videoconferentie indien de inverdenkinggestelde zich in voorlopige hechtenis bevindt » ingevoegd in artikel 127 van het Wetboek van straffordering, dat na die wijziging bepaalt :

« § 1. Wanneer de onderzoeksrechter oordeelt dat zijn onderzoek voltooid is, zendt hij het dossier over aan de procureur des Konings.

Indien de procureur des Konings geen andere onderzoekshandelingen vordert, vordert hij de regeling van de rechtspleging door de raadkamer.

§ 2. De raadkamer laat ten minste vijftien dagen vooraf in een daartoe bestemd register ter griffie melding maken van plaats, dag en uur van verschijning. De termijn wordt teruggebracht tot drie dagen indien een van de inverdenkinggestelden zich in voorlopige hechtenis bevindt. [...]

[...]

§ 4. De raadkamer doet uitspraak op verslag van de onderzoeksrechter na de procureur des Konings, de burgerlijke partij en de inverdenkinggestelde gehoord te hebben.

De partijen kunnen bijgestaan of vertegenwoordigd worden door een advocaat. De raadkamer kan evenwel de persoonlijke verschijning van de partijen bevelen, al dan niet in een videoconferentie indien de inverdenkinggestelde zich in voorlopige hechtenis bevindt. Tegen deze beschikking staat geen rechtsmiddel open. De beschikking wordt betekend aan de desbetreffende partij op vordering van de procureur des Konings en brengt dagvaarding mee om te verschijnen op de vastgestelde datum. Als deze partij niet verschijnt, wordt uitspraak gedaan en geldt de beschikking als op tegenspraak gewezen.

[...] ».

B.2.2.1. Bij de artikelen 3 tot 6 van de wet van 29 januari 2016 wordt in verscheidene bepalingen van het Wetboek van strafvordering een zin ingevoegd, luidende :

« De kamer van inbeschuldigingstelling kan beslissen dat de inverdenkinggestelde die zich in voorlopige hechtenis bevindt in een videoconferentie verschijnt ».

B.2.2.2. Na de wijziging ervan bij artikel 3 van die wet bepaalt artikel 135 van het Wetboek van strafvordering :

« § 1. Het openbaar ministerie en de burgerlijke partij kunnen hoger beroep instellen tegen alle beschikkingen van de raadkamer.

[...]

§3. Het hoger beroep moet worden ingesteld binnen een termijn van vijftien dagen door een verklaring ter griffie van de rechtbank die de beschikking heeft gewezen. Deze termijn gaat in op de dag waarop de beschikking is gewezen.

[...]

De griffier stelt de partijen en hun advocaten per faxpost of bij een ter post aangetekende brief in kennis van plaats, dag en uur van de zitting. Het dossier wordt ten laatste vijftien dagen voor de zitting ter beschikking gesteld.

De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak over het hoger beroep, nadat de procureur-generaal, de partijen en hun advocaten zijn gehoord.

Zij hoort, in openbare terechtzetting indien ze op vraag van een partij daartoe besluit, de opmerkingen van de procureur-generaal, de burgerlijke partij en de inverdenkinggestelde.

De kamer van inbeschuldigingstelling kan beslissen dat de inverdenkinggestelde die zich in voorlopige hechtenis bevindt in een videoconferentie verschijnt.

§ 4. Wanneer echter een van de inverdenkinggestelden van zijn vrijheid is beroofd, dan wordt het hoger beroep ingesteld binnen een termijn van vierentwintig uren, die ten aanzien van het openbaar ministerie en elk van de partijen, begint te lopen vanaf de dag waarop de beschikking is gewezen ».

B.2.2.3. Na de wijziging ervan bij artikel 4 van de wet van 29 januari 2016 bepaalt artikel 136*bis* van het Wetboek van strafvordering :

« De procureur des Konings doet verslag aan de procureur-generaal omtrent alle zaken waarover de raadkamer geen uitspraak heeft gedaan binnen een jaar te rekenen van de eerste vordering.

Indien hij oordeelt dat het noodzakelijk is voor het goede verloop van het onderzoek, de wettigheid of de regelmatigheid van de procedure, doet de procureur-generaal te allen tijde voor de kamer van inbeschuldigingstelling de vorderingen die hij nuttig acht.

In dat geval kan de kamer van inbeschuldigingstelling, zelfs ambtshalve, de bij de artikelen 136, 235 en 235*bis* bepaalde maatregelen nemen.

De procureur-generaal wordt gehoord.

De kamer van inbeschuldigingstelling kan de onderzoeksrechter in zijn verslag horen, buiten de aanwezigheid van de partijen indien zij dat nuttig acht. Zij kan eveneens de burgerlijke partij, de inverdenkinggestelde en hun advocaten horen, na kennisgeving die hen door de griffier ten laatste achtenveertig uur voor de zitting per faxpost of bij een ter post aangetekende brief wordt gedaan.

De kamer van inbeschuldigingstelling kan beslissen dat de inverdenkinggestelde die zich in voorlopige hechtenis bevindt in een videoconferentie verschijnt ».

B.2.2.4. Na de wijziging ervan bij artikel 5 van de wet van 29 januari 2016 bepaalt artikel 235*bis* van het Wetboek van strafvordering dat het hof van assisen betreft :

« § 1. Bij de regeling van de rechtspleging onderzoekt de kamer van inbeschuldigingstelling, op vordering van het openbaar ministerie of op verzoek van een van de partijen, de regelmatigheid van de haar voorgelegde procedure. Zij kan dit zelfs ambtshalve doen.

§ 2. De kamer van inbeschuldigingstelling handelt op dezelfde wijze in de andere gevallen waarin ze kennis neemt van de zaak.

§ 3. Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling ambtshalve de regelmatigheid van de rechtspleging onderzoekt en er een nietigheid, een grond van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering kan bestaan, beveelt ze de debatten te heropenen.

§ 4. De kamer van inbeschuldigingstelling hoort, in openbare terechtzitting indien ze op verzoek van een partij daartoe besluit, de opmerkingen van de procureur-generaal, de burgerlijke partij en de inverdenkinggestelde, en zulks ongeacht of het toezicht op de regeling van de rechtspleging gebeurt op verzoek van een partij dan wel op vordering van het openbaar ministerie. De kamer van inbeschuldigingstelling kan beslissen dat de inverdenkinggestelde die zich in voorlopige hechtenis bevindt in een videoconferentie verschijnt.

§ 5. De onregelmatigheden, verzuimen of nietigheden als bedoeld in artikel 131, § 1, of met betrekking tot de verwijzingsbeschikking die door de kamer van inbeschuldigingstelling zijn onderzocht, kunnen niet meer opgeworpen worden voor de feitenrechter, behoudens de middelen die verband houden met de bewijswaardering. Hetzelfde geldt voor de gronden van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering, behalve wanneer ze zijn ontstaan na de debatten voor de kamer van inbeschuldigingstelling. De bepalingen van deze paragraaf zijn niet van toepassing ten aanzien van de partijen die pas na de verwijzing naar het vonnisgerecht in de rechtspleging betrokken zijn, behalve indien de stukken uit het dossier worden verwijderd overeenkomstig artikel 131, § 2, of overeenkomstig § 6 van dit artikel.

§ 6. Wanneer de kamer van inbeschuldigingstelling een onregelmatigheid, verzuim of nietigheid als bedoeld in artikel 131, § 1, of een grond van niet-ontvankelijkheid of van verval van de strafvordering vaststelt, spreekt zij, als daartoe grond bestaat, de nietigheid uit van de handeling die erdoor is aangetast en van een deel of het geheel van de erop volgende rechtspleging. Nietigverklaarde stukken worden uit het dossier verwijderd en neergelegd ter griffie van de rechtbank van eerste aanleg. De kamer van inbeschuldigingstelling oordeelt, met inachtneming van de rechten van de andere partijen, in welke mate de ter griffie neergelegde stukken nog in de strafprocedure mogen worden ingezien en aangewend door een partij. De kamer van inbeschuldigingstelling geeft in haar beslissing aan, aan wie de stukken moeten worden teruggegeven, dan wel wat er gebeurt met de nietigverklaarde stukken ».

B.2.2.5. Na de wijziging ervan bij artikel 6 van de wet van 29 januari 2016 bepaalt artikel 235ter van het Wetboek van strafvordering :

« § 1. De kamer van inbeschuldigingstelling is belast met de controle [...] over de toepassing van de bijzondere opsporingsmethoden observatie en infiltratie, en over de toepassing van de maatregel bedoeld in artikel 46^{sexies} indien daarbij een vertrouwelijk dossier werd aangelegd.

De kamer van inbeschuldigingstelling onderzoekt, op vordering van het openbaar ministerie, de regelmatigheid van de bijzondere opsporingsmethoden observatie en infiltratie en van de maatregel bedoeld in artikel 46^{sexies} bij het afsluiten van het opsporingsonderzoek waarin deze methoden werden toegepast en alvorens het openbaar ministerie tot rechtstreekse dagvaarding overgaat.

De kamer van inbeschuldigingstelling onderzoekt op het ogenblik dat de onderzoeksrechter zijn dossier aan de procureur des Konings verzendt krachtens artikel 127, § 1, eerste lid, op vordering van het openbaar ministerie, de regelmatigheid van de bijzondere opsporingsmethoden observatie en infiltratie en van de maatregel bedoeld in artikel 46*sexies* die werden toegepast in het kader van het gerechtelijk onderzoek of in het daaraan voorafgaande opsporingsonderzoek.

§ 2. De kamer van inbeschuldigingstelling doet uitspraak binnen dertig dagen na ontvangst van de vordering van het openbaar ministerie. Deze termijn wordt teruggebracht tot acht dagen indien één van de inverdenkinggestelden zich in voorlopige hechtenis bevindt.

De kamer van inbeschuldigingstelling hoort, afzonderlijk en buiten de aanwezigheid van de partijen, de opmerkingen van de procureur-generaal.

Zij hoort, in aanwezigheid van de procureur-generaal, afzonderlijk de burgerlijke partijen en de inverdenkinggestelden, na kennisgeving die hen door de griffier ten laatste achtenveertig uur vóór de zitting per faxpost of bij een ter post aangetekende brief wordt gedaan. De griffier stelt hen in dezelfde post eveneens ter kennis dat het strafdossier tijdens deze periode op de griffie in origineel of in kopie ter inzage ligt. De kamer van inbeschuldigingstelling kan beslissen dat de inverdenkinggestelde die zich in voorlopige hechtenis bevindt in een videoconferentie verschijnt.

Zij kan, met betrekking tot de toegepaste bijzondere opsporingsmethoden observatie en infiltratie en de maatregel bedoeld in artikel 46*sexies*, de onderzoeksrechter, de in de artikelen 47*sexies*, § 3, 6°, en 47*octies*, § 3, 6°, bedoelde officier van gerechtelijke politie, en de officier van gerechtelijke politie belast met de leiding over de uitvoering van de maatregel bedoeld in artikel 46*sexies*, afzonderlijk en buiten de aanwezigheid van de partijen horen.

De kamer van inbeschuldigingstelling kan de onderzoeksrechter gelasten de politieambtenaren die belast zijn met de uitvoering van de observatie en infiltratie, en de in artikel 47*octies*, § 1, tweede lid, bedoelde burger, de politieambtenaren belast met de uitvoering van de maatregel bedoeld in artikel 46*sexies*, en de in artikel 46*sexies*, § 1, tweede lid, bedoelde burger te horen met toepassing van de artikelen 86*bis* en 86*ter*. Zij kan beslissen bij het verhoor door de onderzoeksrechter aanwezig te zijn of één van haar leden daartoe af te vaardigen.

§ 3. Het openbaar ministerie legt aan de voorzitter van de kamer van inbeschuldigingstelling het vertrouwelijk dossier voor bedoeld in de artikelen 46*sexies*, § 3, zevende lid, 47*septies*, § 1, tweede lid, of 47*novies*, § 1, tweede lid, dat betrekking heeft op het opsporingsonderzoek of gerechtelijk onderzoek bedoeld in § 1. Enkel de magistraten van de kamer van inbeschuldigingstelling hebben het recht dit vertrouwelijk dossier in te zien.

De voorzitter van de kamer van inbeschuldigingstelling neemt de nodige maatregelen ter beveiliging van het vertrouwelijk dossier. Hij bezorgt het vertrouwelijk dossier, na kennisname ervan, onmiddellijk aan het openbaar ministerie terug.

§ 4. In het arrest van de kamer van inbeschuldigingstelling mag geen gewag worden gemaakt van de inhoud van het vertrouwelijk dossier, noch van enig element dat de afscherming van de gebruikte technische hulpmiddelen en de politionele

onderzoekstechnieken of de vrijwaring van de veiligheid en de afscherming van de identiteit van de informant, de politieambtenaren die belast zijn met de uitvoering van de observatie, de infiltratie of de maatregel bedoeld in artikel 46*sexies*, en de in de artikelen 46*sexies*, § 1, derde lid, en 47*octies*, § 1, tweede lid, bedoelde burger in het gedrang kan brengen.

§ 5. Er wordt verder gehandeld overeenkomstig artikel 235*bis*, §§ 5 en 6 ».

B.3.1. Bij artikel 7 van de wet van 29 januari 2016 worden de woorden « al dan niet in een videoconferentie » ingevoegd in artikel 23 van de wet van 20 juli 1990 betreffende de voorlopige hechtenis, dat na die wijziging bepaalt :

« Voor de toepassing van de artikelen 21 en 22 gelden de volgende regels :

1° de rechtspleging verloopt met gesloten deuren, hetgeen wordt vermeld in de beslissing;

2° de verdachte verschijnt persoonlijk of in de persoon van een advocaat. De raadkamer kan de persoonlijke verschijning bevelen al dan niet in een videoconferentie ten minste drie dagen voor de verschijning, zonder dat tegen haar beslissing een rechtsmiddel kan worden ingesteld. Deze beslissing wordt op verzoek van het openbaar ministerie aan de betrokkene betekend. Indien de verdachte of zijn advocaat niet verschijnt, wordt uitspraak gedaan in hun afwezigheid;

3° in elk stadium van de rechtspleging kan de raadkamer, indien zij de kwalificatie van de in het bevel tot aanhouding bedoelde feiten niet passend acht, en na de partijen de gelegenheid te hebben geboden hun standpunt daarover mede te delen, de kwalificatie wijzigen. Zij mag er evenwel geen andere feiten voor in de plaats stellen;

4° de raadkamer moet antwoorden op de conclusies van de partijen. Betwisten de partijen in hun conclusies het bestaan van ernstige aanwijzingen van schuld, onder vermelding van feitelijke gegevens, dan moet de raadkamer, indien zij de voorlopige hechtenis handhaaft, preciseren welke gegevens volgens haar dergelijke aanwijzingen van schuld uitmaken ».

B.3.2. Bij artikel 8 van de wet van 29 januari 2016 wordt een tweede zin ingevoegd in de derde paragraaf van artikel 30 van de wet van 20 juli 1990, dat na die wijziging bepaalt :

« § 1. De verdachte, de beklaagde of de beschuldigde en het openbaar ministerie kunnen voor de kamer van inbeschuldigingstelling hoger beroep instellen tegen de beschikkingen van de raadkamer gegeven in de gevallen bedoeld in de artikelen 21, 22 en 28. Over het hoger beroep ingesteld tegen het vonnis van de correctionele rechtbank of van de politierechtbank, gewezen overeenkomstig artikel 27, wordt uitspraak gedaan, naar het geval, door de kamer belast met correctionele zaken in hoger beroep of door de correctionele rechtbank die zitting houdt in hoger beroep.

§ 2. Het hoger beroep moet worden ingesteld binnen een termijn van vierentwintig uren die, ten aanzien van het openbaar ministerie, begint te lopen vanaf de dag van de beslissing en ten aanzien van de verdachte, de beklaagde of de beschuldigde, vanaf de dag waarop die hem betekend is in de vorm bepaald in artikel 18.

Deze betekening wordt gedaan binnen vierentwintig uren. In de akte van betekening wordt aan de verdachte kennis gegeven van het hem toekomende recht van hoger beroep en van de termijn waarbinnen dit recht moet worden uitgeoefend.

De verklaring van hoger beroep wordt gedaan op de griffie van de rechtbank die uitspraak heeft gedaan, en wordt ingeschreven in het register van hoger beroep in correctionele zaken.

De stukken worden, in voorkomend geval, door de procureur des Konings bezorgd aan de procureur-generaal bij het hof van beroep.

Aan de raadsman van de verdachte wordt bericht gegeven door de griffier van het gerecht in hoger beroep.

§ 3. Over het hoger beroep wordt uitspraak gedaan met voorrang boven alle andere zaken, het openbaar ministerie en de verdachte, de beklaagde of de beschuldigde en/of zijn raadsman gehoord. De kamer van inbeschuldigingstelling kan beslissen dat de in verdenking gestelde in een videoconferentie verschijnt.

De verdachte blijft in hechtenis totdat over het hoger beroep is beslist, voor zover dit geschiedt binnen vijftien dagen nadat het beroep is ingesteld; de verdachte wordt in vrijheid gesteld als de beslissing niet gewezen is binnen die termijn.

Op de rechtspleging voor de kamer van inbeschuldigingstelling zijn de bij artikel 23, 1° tot 4°, bepaalde regels van toepassing.

§ 4. Het gerecht dat over het hoger beroep beslist, doet uitspraak rekening houdend met de omstandigheden van de zaak op het ogenblik van zijn uitspraak. Indien de kamer van inbeschuldigingstelling, in de gevallen van de artikelen 21, 22 en 28, beslist dat de voorlopige hechtenis gehandhaafd blijft, levert het arrest een titel van vrijheidsbeneming op voor een maand te rekenen van de beslissing indien zij betrekking heeft op de eerste of de tweede beschikking van de raadkamer, of voor twee maanden te rekenen van de beslissing indien zij betrekking heeft op een daaropvolgende beschikking.

Wanneer, bij toepassing van de artikelen 135 en 235 van het Wetboek van Strafvordering, de kamer van inbeschuldigingstelling een onderzoeksmagistraat met een zaak belast en de in verdenking gestelde van zijn vrijheid is beroofd, doet de kamer van inbeschuldigingstelling uitspraak over de voorlopige hechtenis in een afzonderlijk arrest dat, in geval van handhaving van de voorlopige hechtenis, geldt als titel van vrijheidsbeneming voor twee maanden ».

B.4. Artikel 9 van de wet van 29 januari 2016 bepaalt :

« De Koning bepaalt de nadere regels omtrent het gebruik van de videoconferentie voor de verschijning van in verdenking gestelden die zich in voorlopige hechtenis bevinden ».

Ten aanzien van het belang van de « Ordre des barreaux francophones et germanophone »

B.5. Artikel 142, derde lid, van de Grondwet en artikel 2, eerste lid, 2°, van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof vereisen dat elke rechtspersoon die een beroep tot vernietiging instelt, doet blijken van een belang.

Van dat vereiste belang doet slechts blijken de rechtspersoon wiens situatie door de bestreden norm rechtstreeks en ongunstig zou kunnen worden geraakt.

Dat belang dient te bestaan op het ogenblik van de indiening van het verzoekschrift en dient te blijven bestaan tot de uitspraak van het arrest.

B.6.1. Op het ogenblik van de indiening van het beroep bepaalde artikel 495 van het Gerechtelijk Wetboek :

« De Orde van Vlaamse Balies en de *Ordre des Barreaux francophones et germanophone* hebben, elk voor de balies die er deel van uitmaken, de taak te waken over de eer, de rechten en de gemeenschappelijke beroepsbelangen van hun leden en zijn bevoegd voor de juridische bijstand, de stage, de beroepsopleiding van de advocaten-stagiairs en de vorming van alle advocaten behorende tot de balies die er deel van uitmaken.

Ze nemen initiatieven en maatregelen die nuttig zijn voor de opleiding, de tuchtrechtelijke regels en de loyauteit in het beroep en voor de behartiging van de belangen van de advocaat en van de rechtzoekende.

Elk van beide kan betreffende die aangelegenheden voorstellen doen aan de bevoegde overheden ».

Bij die bepaling wordt met name de « Ordre des barreaux francophones et germanophone » ertoe gemachtigd de vernietiging te vorderen van wettelijke bepalingen die afbreuk kunnen doen aan de belangen van de rechtzoekende.

B.6.2. Bij de artikelen 2 tot 8 van de wet van 29 januari 2016 wordt aan de raadkamer of aan de kamer van inbeschuldigingstelling de bevoegdheid toegewezen te beslissen dat een gedetineerde inverdenkinggestelde voor het rechtscollege zal verschijnen door middel van de

techniek van de videoconferentie. Bij artikel 9 van dezelfde wet wordt de Koning ertoe gemachtigd de nadere regels omtrent het gebruik van die techniek te bepalen.

De bestreden bepalingen kunnen derhalve de belangen van de advocaten en rechtzoekenden rechtstreeks en ongunstig raken. De « Ordre des barreaux francophones et germanophone » doet dus blijken van het vereiste belang bij het beroep.

B.7. Het beroep tot vernietiging is ontvankelijk.

Ten aanzien van het eerste middel

B.8.1. Het Hof wordt verzocht uitspraak te doen over de bestaanbaarheid van de artikelen 2 tot 9 van de wet van 29 januari 2016 met de artikelen 12, tweede lid, en 14 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 49 van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

B.8.2. Artikel 49, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie bepaalt :

« Niemand mag worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde van het handelen of nalaten. Evenmin mag een zwaardere straf worden opgelegd dan die, die ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was. Indien de wet na het begaan van het strafbare feit in een lichtere straf voorziet, is die van toepassing ».

B.8.3. Artikel 51, lid 1, van hetzelfde Handvest luidt :

« De bepalingen van dit Handvest zijn gericht [...], uitsluitend wanneer zij het recht van de Unie ten uitvoer brengen, tot de lidstaten. Derhalve eerbiedigen zij de rechten, leven zij de beginselen na en bevorderen zij de toepassing ervan overeenkomstig hun respectieve bevoegdheden en met inachtneming van de grenzen van de bevoegdheden zoals deze in de Verdragen aan de Unie zijn toegedeeld ».

B.8.4. De wet van 29 januari 2016 heeft niet als doel het recht van de Europese Unie ten uitvoer te leggen.

Zij zou dus niet onverenigbaar kunnen worden geacht met artikel 49, lid 1, van het Handvest van de grondrechten van de Europese Unie.

B.9.1. Uit de uiteenzetting van het middel blijkt dat het Hof ook wordt verzocht uitspraak te doen over de bestaanbaarheid van de artikelen 2 tot 8 van de wet van 29 januari 2016 met de artikelen 12, tweede lid, en 14 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, in zoverre die wettelijke bepalingen, doordat zij niet de redenen vermelden waarom een in verdenking gestelde in voorlopige hechtenis in een videoconferentie moet verschijnen, de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling een te ruime beoordelingsbevoegdheid verlenen.

B.9.2.1. Artikel 12, tweede lid, van de Grondwet bepaalt :

« Niemand kan worden vervolgd dan in de gevallen die de wet bepaalt en in de vorm die zij voorschrijft ».

Artikel 14 van de Grondwet bepaalt :

« Geen straf kan worden ingevoerd of toegepast dan krachtens de wet ».

B.9.2.2. Artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens bepaalt :

« Niemand kan worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten, dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde. Evenmin mag een zwaardere straf worden opgelegd dan die welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was ».

Artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten bepaalt :

« Niemand kan worden veroordeeld wegens een handelen of nalaten, dat geen strafbaar feit naar nationaal of internationaal recht uitmaakte ten tijde dat het handelen of nalaten geschiedde. Evenmin, mag een zwaardere straf worden opgelegd dan die welke ten tijde van het begaan van het strafbare feit van toepassing was. Indien, na het begaan van het strafbare feit de wet mocht voorzien in de oplegging van een lichtere straf, dient de overtreder daarvan te profiteren ».

B.9.3. Noch de artikelen 2 tot 8 van de wet van 29 januari 2016, noch de bepalingen van het Wetboek van strafvordering of van de wet van 20 juli 1990 die bij die artikelen worden gewijzigd, hebben als doel, met toepassing van artikel 12, tweede lid, van de Grondwet, de « gevallen » te bepalen waarin vervolging is toegestaan, aangezien zij bepaalde gedragingen niet tot een strafbaar feit maken, noch de vervolging van strafbaar gestelde gedragingen beletten. Bij die teksten wordt evenmin een straf ingevoerd in de zin van artikel 14 van de Grondwet.

Door de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling de bevoegdheid te verlenen te beslissen dat een inverdenkinggestelde in voorlopige hechtenis in een videoconferentie zal moeten verschijnen, regelen de bestreden bepalingen de in artikel 12, tweede lid, van de Grondwet bedoelde « vorm » van de vervolging.

B.9.4. Doordat het bepaalt dat niemand kan worden vervolgd dan in de « vorm » die de wet voorschrijft, drukt artikel 12, tweede lid, van de Grondwet de beginselen uit van de wettigheid en de voorspelbaarheid van de strafrechtspleging.

Het wettigheidsbeginsel verplicht de wetgevende macht niet ertoe elk aspect van de strafrechtspleging zelf te regelen. Het staat niet eraan in de weg dat aan de rechter een beoordelingsbevoegdheid wordt toegekend om rekening te houden met het algemene karakter van de wettelijke bepalingen en de uiteenlopende situaties waarop zij van toepassing zijn.

Het beginsel van voorspelbaarheid waarborgt eenieder dat tegen hem enkel een opsporingsonderzoek, een gerechtelijk onderzoek en vervolging kunnen worden ingesteld volgens een bij de wet vastgestelde procedure waarvan hij vóór de aanwending ervan kennis kan nemen.

B.9.5. In zoverre zij de beginselen van de wettigheid en de voorspelbaarheid van de strafrechtspleging waarborgen, hebben artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten een draagwijdte die analoog is aan artikel 12, tweede lid, van de Grondwet.

De door die bepalingen verstrekte waarborgen vormen in die mate dan ook een onlosmakelijk geheel.

B.9.6.1. De bestreden bepalingen vermelden niet de redenen op grond waarvan de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling de verschijning in een videoconferentie kan bevelen van een inverdenkinggestelde in voorlopige hechtenis, zonder diens instemming te hebben verkregen. Het komt die rechtscolleges toe « geval per geval [te] beslissen » (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-0993/004, p. 6).

B.9.6.2. De toewijzing van die bevoegdheid aan die rechtscolleges is weliswaar verantwoord door de zorg om de « grote kosten » te reduceren van het vervoer van de inverdenkinggestelde van de gevangenis naar het « justitiepaleis » en de « veiligheidsrisico's » te verminderen die inherent zijn aan dat soort van vervoer, zoals de risico's van ontsnapping (*ibid.*, DOC 54-0993/001, p. 3; *ibid.*, DOC 54-0993/004, p. 3; *Integraal Verslag*, Kamer, 2015-2016, 21 januari 2016, CRIV 54 PLEN 095, pp. 46-47).

Zoals zij zijn geformuleerd, verbieden de bestreden bepalingen de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling echter niet te bevelen dat een inverdenkinggestelde in voorlopige hechtenis verschijnt om redenen die geen verband houden met de doelstelling die met die bepalingen wordt nagestreefd.

Bovendien kan de kostprijs van het vervoer van een gedetineerde, waarvan sprake is in de parlementaire voorbereiding van de bestreden bepalingen, de beslissing van de raadkamer of van de kamer van inbeschuldigingstelling om de verschijning in een videoconferentie van een inverdenkinggestelde in voorlopige hechtenis te bevelen, op zichzelf niet verantwoorden. Een dergelijke beslissing moet immers een ander « wettig doel [nastreven], zoals een risico voor de openbare orde of de veiligheid van getuigen » (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-993/004, p. 6) of « de vermindering van de termijnen verbonden aan de overbrengingen van de gevangenen en dus tot de vereenvoudiging en de versnelling van de strafrechtelijke procedures strekken » (EHRM, 5 oktober 2006, *Marcello Viola* t. Italië, § 70; 16 februari 2016, *Yevdokimov e.a.* t. Rusland, § 43).

Het komt evenwel aan de wetgever toe uitdrukkelijk de gevallen te bepalen waarin die rechtscolleges een dergelijke verschijning kunnen bevelen.

Uit het voorgaande volgt dat de aan de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling verleende beoordelingsbevoegdheid in verband met de verschijning in een videoconferentie van de inverdenkinggestelde in voorlopige hechtenis hem niet de mogelijkheid biedt om op voldoende wijze de redenen te voorzien waarom het rechtscollege zou kunnen beslissen hem te bevelen in een videoconferentie te verschijnen en derhalve niet uitsluit dat niet voorzienbare jurisdictionele beslissingen worden genomen.

B.10.1. Uit de uiteenzetting van het middel blijkt dat het Hof vervolgens wordt verzocht uitspraak te doen over de bestaanbaarheid van artikel 9 van de wet van 29 januari 2016 met de artikelen 12, tweede lid, en 14 van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, in zoverre die wettelijke bepaling, door aan de Koning de bevoegdheid te verlenen de nadere regels te bepalen omtrent het gebruik van de videoconferentie voor de verschijning van inverdenkinggestelden in voorlopige hechtenis, een delegatie aan de Koning bevat die onverenigbaar is met het beginsel van de wettigheid van de strafrechtspleging.

B.10.2. Artikel 9 van de wet van 29 januari 2016 heeft niet ten doel, met toepassing van artikel 12, tweede lid, van de Grondwet, de « gevallen » te bepalen waarin vervolging is toegestaan, aangezien het bepaalde gedragingen niet tot een strafbaar feit maakt, noch de vervolging van strafbaar gestelde gedragingen belet. Bij die bepaling wordt evenmin een straf ingevoerd in de zin van artikel 14 van de Grondwet.

Door aan de Koning de bevoegdheid te verlenen de nadere regels te bepalen omtrent het gebruik van videoconferentie voor bepaalde inverdenkinggestelden, regelt de bestreden bepaling de in artikel 12, tweede lid, van de Grondwet bedoelde « vorm » van de vervolging.

B.10.3. Het beginsel van de wettigheid van de strafrechtspleging belet een delegatie aan de Koning niet voor zover die machtiging voldoende nauwkeurig is omschreven en betrekking heeft op de tenuitvoerlegging van maatregelen waarvan de essentiële elementen vooraf door de wetgevende macht zijn vastgesteld.

B.10.4.1. Al is artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens in beginsel niet van toepassing in de fase voorafgaand aan de strafrechtspleging voor de rechtscollages die over de gegrondheid van de strafvordering uitspraak doen, toch dient er mee rekening te worden gehouden dat de vereisten van artikel 6 een rol kunnen spelen vóór de aanhangigmaking van de zaak bij de rechter ten gronde, indien en voor zover de initiële niet-naleving ervan het eerlijk karakter van het proces ernstig in het gedrang dreigt te brengen (EHRM, 24 november 1993, *Imbrioscia t. Zwitserland*, § 36). Het voormelde artikel 6 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens alsook artikel 14 van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten waarborgen immers eenieder die zich in voorlopige hechtenis bevindt het recht op een eerlijk proces aangezien het recht op persoonlijke vrijheid een burgerlijk recht in de zin van artikel 6 van dat Verdrag uitmaakt.

De verschijning van een inverdenkinggestelde is « van wezenlijk belang om ervoor te zorgen dat het strafproces billijk en eerlijk verloopt », met name om reden van zijn recht om te worden gehoord en om reden van de noodzaak om de juistheid van zijn beweringen te controleren (EHRM, 5 oktober 2006, *Marcello Viola t. Italië*, § 50; 27 november 2007, *Asciutto t. Italië*, § 57).

Het recht van een inverdenkinggestelde op een eerlijk proces omvat het « recht om werkelijk deel te nemen aan zijn proces », hetgeen « in beginsel, onder meer, het recht omvat om niet alleen het proces bij te wonen maar ook om de debatten te horen en te volgen » (EHRM, 5 oktober 2006, *Marcello Viola t. Italië*, § 53; 27 november 2007, *Zagaria t. Italië*, § 28; 27 november 2007, *Asciutto t. Italië*, § 57). Het omvat ook het recht om « zichzelf te verdedigen » of om « de bijstand te hebben van een raadsman naar keuze » (artikel 6.3, c), van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens), hetgeen het recht veronderstelt om « met zijn advocaat te communiceren buiten gehoorsafstand van een derde » dat een « elementaire vereiste van een eerlijk proces » vormt (EHRM, grote kamer, 2 november 2010, *Sakhnovski t. Rusland*, § 97). Het nut van de bijstand van een advocaat zou sterk afnemen indien het voor hem niet mogelijk zou zijn met zijn cliënt te spreken zonder « toezicht » en van hem « vertrouwelijke instructies » te ontvangen (EHRM, grote kamer, 2 november 2010, *Sakhnovski t. Rusland*, § 97). Het recht om daadwerkelijk te worden verdedigd door een advocaat behoort tot de fundamentele elementen van een eerlijk proces (EHRM, 5 oktober 2006, *Marcello Viola t. Italië*, § 59; 27 november 2007, *Asciutto t. Italië*, § 58).

De deelname van een in verdenking gestelde aan de strafrechtspleging via videoconferentie is slechts verenigbaar met het recht op een eerlijk en openbaar proces indien met het gebruik van die communicatietechniek een wettig doel wordt nagestreefd en indien de in verdenking gestelde de rechtspleging kan volgen, zonder technische belemmeringen kan worden gehoord en daadwerkelijk en vertrouwelijk met zijn advocaat kan communiceren (EHRM, 5 oktober 2006, *Marcello Viola* t. Italië, § 67; grote kamer, 2 november 2010, *Sakhnovski* t. Rusland, § 98).

B.10.4.2. Tijdens de parlementaire voorbereiding van de wet van 29 januari 2016 heeft een volksvertegenwoordigster gepreciseerd dat de Koning, op het ogenblik dat Hij, met toepassing van artikel 9 van die wet, de nadere regels omtrent het gebruik van videoconferentie bepaalt, rekening zou moeten houden met de noodzaak om de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling die tot de verschijning in een videoconferentie zou besluiten, de mogelijkheid te bieden een « interactief debat » te voeren waarbij aan de in verdenking gestelde toegestaan wordt « tussen [te] komen » en « de zitting dus ‘ live ’ [te] volgen », alsook met de noodzaak om de in verdenking gestelde de mogelijkheid te bieden « een vertrouwelijk gesprek [te] voeren met zijn advocaat » (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-0993/004, p. 6; *Integraal Verslag*, Kamer, 2015-2016, 21 januari 2016, CRIV 54 PLEN 095, p. 48). Dezelfde volksvertegenwoordigster was van mening dat de Koning de advocaat die zich bevindt in de raadkamer de mogelijkheid zou moeten bieden om « een persoonlijk contact via telefoon » te hebben met de « gedetineerde in de gevangenis » (*Parl. St.*, Kamer, 2015-2016, DOC 54-0993/004, p. 6).

Tijdens diezelfde parlementaire voorbereiding heeft de minister van Justitie ook onderstreept dat « de omstandigheden waarin een videoconferentie [plaatsvindt] gelijkwaardig moeten zijn aan een persoonlijke verschijning in eenzelfde ruimte » en dat een « videoconferentie in strafzaken [...] een vrij ontwikkelde installatie [vereist] die aan de hoogste kwalitatieve normen moet beantwoorden », de « cliënt » en de « advocaat » de mogelijkheid moet bieden « een confidentieel gesprek » te hebben en de rechter de mogelijkheid moet bieden « de verschillende partijen tegelijkertijd [te] kunnen zien » (*ibid.*, p. 7). Hij heeft ook verwezen naar het « kader » dat werd « vastgelegd » in « opdracht van de Europese Commissie » (*ibid.*, p. 7) en beschouwd dat het ter uitvoering van artikel 9 van de wet van 29 januari 2016 aan te nemen koninklijk besluit erin kon voorzien « dat de advocaat en de verdachte samen moeten zitten » (*ibid.*, p. 7).

B.10.4.3. Die preciseringen zijn evenwel niet opgenomen in de wet, terwijl het gaat om elementen met betrekking tot de verschijning in een videoconferentie die essentieel zijn ten aanzien van de vereisten van het recht op een eerlijk proces waaraan in B.10.4.1 wordt herinnerd.

Noch artikel 9 van de wet van 29 januari 2016, noch enige andere wetsbepaling waarborgt de inverdenkinggestelde in voorlopige hechtenis die door de raadkamer of de kamer van inbeschuldigingstelling ertoe wordt verplicht te verschijnen in een videoconferentie, dat hij in staat zal zijn effectief aan de rechtspleging deel te nemen, zonder technische belemmeringen te worden gehoord en op vertrouwelijke wijze te communiceren met zijn advocaat.

De wet zegt evenmin iets over de plaats van de advocaat van de inverdenkinggestelde in voorlopige hechtenis in geval van een verplichte verschijning van zijn cliënt in een videoconferentie. Zij preciseert niet of die advocaat, tijdens de debatten, fysiek aanwezig zal moeten zijn in dezelfde zaal als de leden van het rechtscollege die uitspraak zullen moeten doen dan wel of hij zich op dezelfde plaats als zijn cliënt zal kunnen bevinden. Zij bevat evenmin waarborgen ten aanzien van de manier waarop die laatste vertrouwelijk overleg zal kunnen plegen met zijn raadsman indien deze zich niet fysiek aan zijn zijde kon bevinden.

De bestreden bepaling bakent evenmin de aan de Koning verleende bevoegdheid af door te verwijzen naar de « kwaliteitsnormen » of het « kader » dat is vastgelegd op initiatief van de Europese Unie waarvan sprake is in de parlementaire voorbereiding ervan.

B.10.4.4. Door Hem ertoe te machtigen de « nadere regels omtrent het gebruik van de videoconferentie » te bepalen, verleent artikel 9 van de wet van 29 januari 2016 de Koning dus een bevoegdheid die de tenuitvoerlegging van door de wetgevende macht voorafgaandelijk vastgelegde essentiële elementen overschrijdt.

B.11. Uit het voorgaande blijkt dat de artikelen 2 tot 9 van de wet van 29 januari 2016 artikel 12, tweede lid, van de Grondwet, in samenhang gelezen met artikel 7.1 van het Europees Verdrag voor de rechten van de mens en met artikel 15, lid 1, van het Internationaal Verdrag inzake burgerrechten en politieke rechten, schenden.

Het eerste middel is in die mate gegrond.

De bestreden wet moet dus worden vernietigd.

Om die redenen,

het Hof

vernietigt de wet van 29 januari 2016 betreffende het gebruik van videoconferentie voor de verschijning van in verdenking gestelden in voorlopige hechtenis.

Aldus gewezen in het Frans, het Nederlands en het Duits, overeenkomstig artikel 65 van de bijzondere wet van 6 januari 1989 op het Grondwettelijk Hof, op 21 juni 2018.

De griffier,

De voorzitter,

F. Meersschaut

J. Spreutels